

Т. О. Доронінадоктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри педагогіки
Криворізького державного педагогічного університету**А. А. Вербенець**аспірант кафедри педагогіки
Криворізького державного педагогічного університету

ОСВІТНЯ ПОЛІТИКА РЕСПУБЛІКИ МАЛЬТА: ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

У статті представлено огляд регуляторних актів Республіки Мальта, що в нормують розвиток інклюзивного навчання. Указано, що навчання учнів з особливими освітніми потребами на Мальті, як і в більшості європейських країн, формувалося в межах медичної (обмежувальної) концепції. Аналіз національних систем інклюзивної освіти доводить, що обов'язковою базою для її запровадження та функціонування є система законодавчих актів, котрі декларують необхідні права і свободи та містять механізми забезпечення. Звернення до джерел з історії становлення інклюзивної освіти на Мальті дозволяє констатувати поступову реалізацію різноманітних моделей освіти для цієї категорії учнівства: моральна (пов'язується з ганьбою, упередженням та зневагою до осіб із вадами розвитку), благодійна (до основи якої покладено співчуття до осіб з обмеженими можливостями та надання їм допомоги), соціальна (спрямована на подолання соціальної дискримінації осіб з особливими потребами) та полікультурна (передбачає повагу до етнічного та культурного розмаїття в суспільстві).

Зважаючи на те, що освітня політика Республіки Мальта в інклюзивному напрямі розвивається відповідно до загальноєвропейських тенденцій, які передбачають розуміння інклюзії як полікультурного явища, констатовано інтенсифікацію реалізації концепції інклюзивного навчання на Мальті (у його полікультурній моделі) після вступу країни до ЄС (2004 р.). Названо нормативно-правові документи республіки Мальта, які визначають пріоритетні напрями розвитку інклюзивного навчання, схарактеризовано ті, що мали найбільший вплив на визначений процес. До пріоритетних напрямів розвитку інклюзивного навчання республіки Мальта віднесено ствердження дефініції інклюзії в її розширеному – полікультурному – варіанті, створення та підтримку недискримінаційного освітнього середовища, взаємодію державних установ та громадських об'єднань, наукової, педагогічної та батьківської спільнот у розвитку інклюзивного навчання. Підкреслено значення для цього процесу взаємодії державного та громадського секторів, яка ґрунтується на надбанні наукової та педагогічної спільнот. Зроблено висновок, що реалізація інклюзивної політики відбувається через побудову чіткої структури освітнього процесу, що передбачає запобігання дискримінаційному ставленню до учнів через будь-які ознаки та створення атмосфери прийняття, привітності та безпеки, що визнається та підтримується всіма суб'єктами навчального процесу та всім позашкільним середовищем.

Ключові слова: інклюзивна освіта, інклюзивне навчання, полікультурна модель інклюзії, республіка Мальта, освітня політика, учні з особливими освітніми потребами.

Постановка проблеми. Просування України до світової освітньої спільноти передбачає інтегрування до вітчизняної системи освіти засадничих цінностей існування та розвитку ЄС. За слушним зауваженням О. Сакало, «європейські цінності є не лише загальним абстрактним поняттям, але й мають конкретне практичне вираження у вигляді правових норм, закріплених у низці базових документів Ради Європи та Європейського Союзу. Фундаментальною основою європейських цінностей виступають права і свободи кожного індивіда та рівність усіх перед законом» [2]. Із-поміж базових цінностей (гідність, свобода, солідарність, громадянство, правосуддя) особливе місце посідає «рівність», яка в освітньому ракурсі передбачає забезпечення всіх членів суспільства

рівними правами і можливостями у здобутті якісної освіти, свободи особистісного розвитку та професійного визначення.

Надання всім рівних прав на здобуття освіти донедавна не вважалося проблемою для вітчизняної школи. Уважаємо, що значні зрушення у визначеному напрямі розпочалися лише з ухвалення фундаментальних Законів України «Про вищу освіту» (2014 р.) та «Про освіту» (2017 р.). У тексті останнього документа (стаття 3. Право на освіту) окреслено зобов'язання держави щодо забезпечення всім права на якісну та доступну освіту. Зважаючи на тему нашої публікації, звертаємо увагу на пункт 6 згадуваної статті: «Держава створює умови для здобуття освіти особами з особливими освітніми потребами з урахуванням індивідуальних

потреб, можливостей, здібностей та інтересів, а також забезпечує виявлення та усунення факторів, що перешкоджають реалізації прав і задоволенню потреб таких осіб у сфері освіти» [1]. Загалом, у Законі словосполучення «особливі освітні потреби» використовується 55 разів поряд зі словосполученнями «інклюзивне освітнє середовище» та «інклюзивне навчання»; інклюзивному навчанню присвячено статтю 20 згаданого Закону.

Наявність визначеного аспекту зумовлена активним упровадженням ідеї інклюзивного навчання до всіх освітніх рівнів, яке бере свій початок із формування у 90-х рр. XX ст. ідеї інтеграції дітей з особливими потребами до шкільної системи. Проте нормативне врегулювання проблеми у вітчизняному нормативно-правовому полі відносимо лише до 2010 р. із затвердженням Постанови Кабінету Міністрів України «Концепції розвитку інклюзивного навчання». Незважаючи на значно оновлену законодавчу базу, впровадження інклюзивної освіти в Україні все ще потребує розв'язання низки взаємопов'язаних завдань: удосконалення нормативно-правових засад, принципів фінансування, формування супутньої матеріально-технічної бази, подолання соціальних стереотипів тощо. У цьому контексті проблема вивчення зарубіжного досвіду (зокрема республіки Мальта) з нормативного регулювання інклюзивної освіти набуває особливої актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічні та методичні аспекти інклюзивної освіти достатньо широко представлені у вітчизняній педагогічній думці (А. Андриян, Н. Артюшенко, Ю. Богінська, Л. Будяк, О. Завальнюк, І. Кузава, А. Сиротюк, С. Сорокумова, Ю. Вочелюк, Г. Давиденко, О. Дікова-Фаворська, А. Колупасва, К. Кольченко, М. Чайковський, Ю. Чернецька, А. Чигиріна). Окремі аспекти здобутків зарубіжних учених представлено в дослідженнях Н. Ашиток, О. Безпалько та І. Комар, К. Гаращук, Г. Давиденко, Л. Журавльової, М. Захарчук, Ю. Кавун, Є. Марч, Л. Перхун та інших. Аналіз національних систем інклюзивної освіти доводить, що обов'язковою базою для її запровадження та функціонування є система законодавчих актів, котрі декларують необхідні права і свободи та містять механізми забезпечення; крім того, освітні системи різних країн повинні мати чітку концепцію й стратегію реалізації інклюзивної освіти, зокрема систему підготовки кадрів та відповідний науково-методичний супровід. Педагогічний досвід Мальти з інклюзивної освіти практично не вивчений у вітчизняному науковому просторі, однак саме здобутки мальтійських педагогів в аспекті інклюзивної освіти визнані в провідних країнах ЄС.

Мета статті. Головною метою роботи є визначення пріоритетних напрямів державної освітньої

політики Республіки Мальти щодо впровадження інклюзивного навчання.

Виклад основного матеріалу. Навчання учнів з особливими освітніми потребами (далі – ООП) на Мальті, як і в більшості європейських країн, формувалося в межах медичної концепції, яка передбачала обмеження таких осіб через хворобу (фізичну, психічну тощо). Звернення до джерел з історії становлення інклюзивної освіти на Мальті дозволяє констатувати поступову реалізацію різноманітних моделей освіти для цієї категорії учнівства: *моральна* (пов'язується з ганьбою, упередженням та зневагою до осіб із вадами розвитку), *благодійна* (до основи якої покладено співчуття до осіб з обмеженими можливостями та надання їм допомоги), *соціальна* (спрямована на подолання соціальної дискримінації осіб з особливими потребами) та *полікультурна* (передбачає визнання та повагу до етнічного та культурного розмаїття в суспільстві).

Варто зауважити, що сприятливе ставлення до навчання осіб з ООП було закладено ще Конституцією Республіки Мальта (Constitution of Malta, 1974 р.), якою стверджувалося право всіх на навчання (статті 10–11), а у статті 17 (розділ «Соціальний захист») окремо наголошувалося, що згадана категорія громадян має право на отримання освіти та професійної підготовки. Утім за умов моральної моделі дітей з ООП переважно ізолювали від суспільства. Благодійна модель була спрямована на створення умов для спеціального навчання таких дітей елементарним навичкам самообслуговування, тобто також відокремлювала їх від інших через систему роздільного навчання. Соціальна модель уперше запропонувала шляхи інтеграції дітей з ООП до кола однолітків. Проте лише полікультурна модель здатна розв'язати проблеми інклюзивної освіти. Саме ця модель набула свого розвитку після вступу Мальти до країн Європейського союзу (2004 р.).

Перші результати спільної дії Міністерства освіти Мальти, освітянської спільноти та вчителів-практиків щодо інтенсифікації та зміцнення процесу інтегрування учнів з ООП до загальноосвітніх шкіл за ціннісними орієнтирами ЄС було представлено у звіті спеціально створеної робочої групи (Звіт із питань інклюзивної та спеціальної освіти / Inclusive and Special Education Review) [10].

Доцільно наголосити, що звіт цієї робочої групи став основою для створення нової – полікультурної – моделі інклюзивної освіти. Результатом роботи групи стали рекомендації щодо запровадження інклюзивної освіти, які описували: загальні умови системного запровадження інклюзивної освіти; вплив спільного навчання учнів з особливими освітніми потребами в загальноосвітніх школах на однолітків та педагогічний процес (зокрема позашкільна робота); напрями

співпраці освітніх установ із громадськими та іншими організаціями; роль батьків у створенні сприятливих умов для навчання дітей з ОПП; необхідні умови для створення комфортного освітнього середовища; вимоги до кадрового та методичного забезпечення ефективної інклюзивної освіти; можливості подальшого працевлаштування випускників з ОПП тощо.

Моніторинг стану розвитку інклюзивної освіти, спостереження, опитування, анкетування, проведені зазначеною вище робочою групою, уможливили розробку нею «Плану перетворення» (Repositioning Plan) [10, с. 8–11] щодо системи інклюзивної освіти, котрий було рекомендовано впроваджувати протягом десяти років. Упродовж цього часу в Республіці Мальта відбулися суттєві зміни щодо реалізації інклюзивного навчання в закладах освіти, що знайшло своє відображення в державних освітніх документах.

Так, у цей час із метою забезпечення якості інклюзивного навчання було ухвалено низку таких державних стратегічних нормативно-правових актів, як Національна навчальна програма (A National Curriculum Framework) 2012 р.; Стратегія освіти Республіки Мальта на 2014–2024 рр. (Framework for the Education Strategy for Malta 2014–2024), 2014 р.; Національна Стратегія «Грамотність для всіх» для Мальти і Гозо на період з 2014 по 2019 рр. (A National Literacy Strategy for All in Malta and Gozo 2014–2019) 2014 р.; Національна молодіжна політика на період до 2020 р. (The National Youth Policy Towards 2020) 2015 р.; Політика щодо управління поведінкою в школах (Managing Behaviour in Schools Policy) 2015 р.), деякі з них вважаємо доцільним представити. Підкреслимо, що всі документи мають пролонговану дію, вони суголосні один одному та відображають загальну тенденцію державної освітньої політики Мальти на забезпечення рівних прав і можливостей у навчанні для всіх учнів незалежно від будь-яких ознак.

Національна навчальна програма (A National Curriculum Framework) розглядає процес освіти як шлях до особистісного збагачення та розширення можливостей дитини, механізм підтримки соціальної справедливості, важливий інструмент для інклюзії та працевлаштування. Метою Програми стало забезпечення обов'язкової освіти для всіх категорій учнівства; набуття дітьми необхідних знань, умінь, навичок та компетенцій, що стимулюватимуть навчання протягом усього життя та забезпечать становлення як повноправних громадян власної країни, Європейського Союзу та світу [3].

Стратегія освіти Республіки Мальта на 2014–2024 рр. (Framework for the Education Strategy for Malta 2014–2024) ознаменувала реалізацію урядом Мальти амбіційного проекту, спрямованого на те, щоб сучасна система загальної середньої освіти стала більш доступною та гнуч-

кою. У Стратегії наголошено, що наданню високоякісних освітніх послуг не мають заважати соціально-економічні, культурні, расові, етнічні, релігійні, гендерні та статеві відмінності учнів. Тому провідною ідеєю освітньої інклюзії є не виявлення дефіциту умов або відмінностей учнів та намагання їх виправити, а пристосування до кожного учня, задоволення його інтересів та потреб. Водночас наголошується на необхідності виявляти потенційно вразливі категорії учнівства (ті, що перебувають під загрозою бідності, особи з інвалідністю, соціально відчужені тощо) та створювати умови для розвитку креативності, критичного мислення, підприємницьких здібностей, здатності до інноваційної діяльності. Результатом цього є покращення якості й ефективності національної системи освіти, створення компетентного, винахідливого, свідомого й конкурентоспроможного суспільства [9, с. 5].

Згідно зі Стратегією освіти, пріоритетними напрямками у сфері впровадження інклюзивного навчання є розвиток лідерства в системі освіти з метою перетворення навчальних закладів в освітні середовища нового типу як для студентів, так і вчителів; сприяння постійному професійному вдосконаленню педагогів усіх рівнів освіти для формування рефлексивної культури; реформування наявних служб підтримки, надання більших повноважень навчальним закладам і освітянам; активне залучення та участь батьків і громадськості в навчально-виховному процесі; гнучкий навчальний план із метою впровадження педагогіки, орієнтованої на різні категорії учнівства; реформування наявної «жорсткої» системи оцінювання навчальних досягнень учнів і створення більш гнучкої, «стимулювальної», системи, що передбачає визначення особистого прогресу кожного учня й проектування індивідуальних освітніх траєкторій [9, с. 4].

Із метою дослідження стану інклюзивної освіти в Республіці Мальта Міністерство освіти та зайнятості (the Ministry for Education and Employment) доручило Європейській агенції з особливих потреб та інклюзивної освіти (the European Agency for Special Needs and Inclusive Education) проведення аудиту, спрямованого на вивчення питань щодо того, чи створені в школах умови для впровадження інклюзивної освіти, чи може шкільний персонал задовольнити різноманітні потреби учнів, чи відповідають офіційно встановлені процедури з виявлення особливих потреб індивідуальним потребам та правам учнів [6, с. 11].

Аудит тривав протягом двох років (2013–2015), його результати були позитивними. У поданому у 2015 р. агенцією звіті зазначено, що система освіти в країні є динамічною та гнучкою до змін, її головною метою є сприяння інклюзії та забезпечення якісної освіти для всіх категорій учнівства [4]. Водночас експерти засвідчили, що, незважа-

ючи на значні вдосконалення системи інклюзивного навчання, в окремих випадках у Республіці Мальта все ще переважає медична, а не соціальна модель інклюзії, а педагогічний супровід учнів з особливими потребами є засобом «пристосування» учня до наявної системи навчання. Аудиторська перевірка наголосила, що задля впровадження реформ у сфері інклюзивного навчання необхідний партнерський (партисипативний) підхід до організації інклюзивного навчання. Він має ґрунтуватися на участі широкого кола зацікавлених осіб (стейкхолдерів), спільної організації та послідовних і систематичних зусиль з усіх боків.

У звіті також зазначається, що всі проблеми у сфері інклюзивного навчання в Республіці Мальта поступово вирішуються Міністерством освіти та зайнятості через створення таких структур, як «Платформа зацікавлених сторін та Наглядний комітет» (Stakeholders Platform and Steering Committee); проектів, як «Освіта для всіх» (the Education for All Project), концептуальних документів, зокрема «Реформування служб підтримки» (Re-engineering of Support Services), «Реконцептуалізація поняття «інклюзія»» (Reconceptualizing the Concept of Inclusion), «Трансформаційне лідерство» (Transformative Leadership), «Більше спілкування та синергії» (More Communication and Synergy), «Гнучка навчальна програма та оцінювання» (Flexible Curriculum and Assessment), «Безперервний професійний розвиток усіх освітян» (Continuous Professional Development of All Educators), «Участь батьків» (Parental Involvement) тощо [4]. Доцільно додати, що, за результатами аудиту, Міністерством освіти та зайнятості Республіки Мальта було розроблено комплексний план дій, що містив конкретні заходи для вирішення проблем у сфері інклюзивного навчання.

Варто зазначити, що в межах інклюзивного навчання розглядається можливість надання рівного доступу до освітніх послуг дітям із тих етнічних груп, які ще не достатньо інтегровані в мальтійське суспільство. Найбільший виклик для інтеграції іноземних учнів становлять ті, чия рідна мова не є англійською. Засобом успішного здійснення цього процесу визнано вивчення англійської та мальтійської мов. Так, у рамках *Національної Стратегії* «Грамотність для всіх» для Мальти і Гозо на період із 2014 по 2019 рр. (A National Literacy Strategy for All in Malta and Gozo 2014–2019) Національне агентство з питань грамотності (the National Literacy Agency) для учнів, які до кінця третього року навчання в початковій школі не набули необхідних базових навичок, розробило програму «Нвар» (Nwar Programme). Відповідно до рішень Національного агентства з питань грамотності, у 2014 р. було відкрито перший центр «Нвар», у 2016 р. створено ще два

додаткові центри з метою залучення більшої кількості дітей до програми [7, с. 4].

У процесі реалізації мовної політики для дітей молодшого віку (Language Policy for the Early Years) основний акцент робиться на заохоченні двомовності, створенні умов для вивчення як англійської, так і мальтійської мов протягом перших років навчання в школі. Із 2015/2016 навчального року таким учням пропонується вступний курс із базової англійської та мальтійської мов, котрий вони вивчають протягом року. Процес навчання здійснюється спеціально підготовленими вчителями, асистентами з мовної підтримки (language support assistants) та головами батьківських комітетів, котрі допомагають як учням, так і батькам.

Визначені вище документи були спрямовані на загальне реформування освіти в Республіці Мальта за стандартами країн ЄС. Саме в цьому напрямі ухвалено єдину Національну навчальну програму, реалізація якої передбачала визначення очікуваних результатів навчання з усіх предметів у рамках обов'язкової освіти (Рамка очікуваних результатів навчання / Learning Outcomes Framework [5]). Розробка дескрипторів (узагальнений опис очікуваних результатів навчання) уможливила індивідуальну діагностику й відстеження освітнього розвитку кожного учня. Загалом, реформа спрямована на те, щоб перейти від навчальної програми, яка ґрунтується на окремих темах, до такої, котра дозволяє забезпечити гнучкість навчання та інтегративний підхід, сприяє інклюзії, підготовці свідомих та активних громадян, подальшому працевлаштуванню.

Протягом 2016–2017 рр. урядом Мальти було підготовлено план поетапного впровадження Рамки очікуваних результатів навчання, реалізація якого розпочалася у 2017 р. з проведення низки науково-практичних конференцій.

Таак, 16–17 січня 2017 р., у рік головування Республіки Мальта в Європейському Союзі під девізом «Рівність та інклюзивність» (Equity and Inclusiveness), було проведено міжнародну конференцію «Лідерство в освіті та рівність» (School Leadership and Equity) у школі Сент-Джуліанс (St. Julian's), Мальта [11]. Метою конференції було вивчення питань шкільного менеджменту в аспекті рівноправності та інклюзії. Під час конференції дослідники, практики та політики з усієї Європи обговорили підходи до професійного розвитку керівників шкіл, зв'язок між лідерством і педагогікою, а також роль керівництва шкіл у співпраці з місцевими громадами. На конференції також виступили учні, батьки, вчителі, керівники мальтійських шкіл, котрі висловили власні думки щодо факторів забезпечення інклюзії та успішності в навчанні.

Питання інклюзивного навчання стали ключовими на проведеній 11 травня 2018 р. масштабній науково-практичній конференції «Рівність

та інклюзія в школах» (Equity and Inclusion in Schools), яка була завершальним заходом проекту Еразмус+(Erasmus Plus) «Створення Програми безперервного професійного розвитку педагогів» (Creation of Continuous Professional Development Programme for Educators). Ініційована Міністерством освіти та зайнятості Республіки Мальта конференція була покликана об'єднати освітян усіх рівнів формальної й неформальної освіти, політиків, представників молодіжних та батьківських організацій щодо впровадження ідей рівності та інклюзії в процес навчання. Під час заходу порушувалися питання ролі керівників шкіл у досягненні рівності та інклюзії в школах, можливості розроблення альтернативних навчальних програм, упровадження альтернативних форм оцінювання для забезпечення рівності та інклюзії тощо [8]. Коло визначених питань доводить масштабність розгляду питань інклюзії в мальтійському науково-практичному дискурсі, незважаючи на європейське визнання прогресивних надбань.

Висновки і пропозиції. Узагальнюючи викладене, зазначимо, що освітня політика Республіки Мальта в інклюзивному напрямі розвивається відповідно до загальноєвропейських тенденцій, що передбачають розуміння інклюзії як полікультурного явища. Серед пріоритетних напрямів розвитку інклюзивного навчання республіки Мальта варто виокремити такі: ствердження дефініції інклюзії в її розширеному – полікультурному – варіанті; створення та підтримка недискримінаційного освітнього середовища; взаємодія державних установ та громадських об'єднань, наукової, педагогічної та батьківської спільнот у розвитку інклюзивного навчання. Реалізація інклюзивної політики відбувається через побудову чіткої структури освітнього процесу, що передбачає запобігання дискримінаційному ставленню до учнів через будь-які ознаки та створення атмосфери прийняття, привітності та безпеки, що визнається та підтримується усіма суб'єктами навчального процесу та всім позашкільним середовищем.

Список використаної літератури:

1. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. №2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>. (дата звернення: 02.12.2018).
2. Сакал О.Є. Європейські цінності: сутнісні основи та практичне втілення. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/4335/1/Sakalo.pdf>. (дата звернення: 15.09.2018).
3. A National Curriculum Framework for All 2012. Ministry of Education and Employment. 2012. URL: <https://education.gov.mt/en/Documents/A%20National%20Curriculum%20Framework%20for%20All%20-%202012.pdf>. (дата звернення: 08.12.2018).
4. Country Policy Review and Analysis. Malta – Analysis. *European Agency for Special Needs and Inclusive Education*. 2014. URL: <https://www.european-agency.org/sites/default/files/agency-projects/CPRA/Malta%20Analysis.pdf>. (дата звернення: 08.12.2018).
5. Design of a Learning Outcomes Framework and the associated Learning and Assessment Programmes. Ministry of Education and Employment. URL: <http://www.schoolslearningoutcomes.edu.mt/en/>. (дата звернення: 08.12.2018).
6. Education for All. Special Needs and Inclusive Education in Malta: *External Audit Report*. 2014. URL: <https://education.gov.mt/en/Documents/Special%20Needs%20and%20Inclusive%20Education%20in%20Malta%20%20C2%AD-%20External%20Audit%20Report.pdf>. (дата звернення: 08.12.2018).
7. Education and Training Monitor 2016 Malta. European Commission. URL: https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/monitor2016-mt_en.pdf. (дата звернення: 08.12.2018).
8. Equity and Inclusion in Schools: International Conference. University Valletta. 11th May 2018. URL: <https://instituteforeducation.gov.mt/en/Documents/BANNERS%20+%20ADVERTS/Equity%20Conference%202018%20Programme.pdf>. (дата звернення: 08.12.2018).
9. Framework for the Education Strategy for Malta 2014–2024. Ministry of Education and Employment. 2014. URL: <https://education.gov.mt/en/resources/Documents/Policy%20Documents%202014/BOOKLET%20ESM%202014-2024%20ENG%2019-02.pdf>. (дата звернення: 08.12.2018).
10. Inclusive and Special Education: review report / L. Spiteri, G. Borg, A. Callus, et al.; Ministry of Education, Youth and Employment. Floriana, 2015. 87 p.
11. School Leadership and Equity: take it to the students. European Commission. 2017. URL: https://ec.europa.eu/education/news/20170213-school-leadership-equity-learning_en. (дата звернення: 08.12.2018).

Doronina T., Verbenets A. Educational policy of the republic of Malta: priority directions of development of inclusive education

The article provides an overview of the regulatory acts of the Republic of Malta, that normalize the development of inclusive education. It has been pointed out that the teaching of students with special educational needs (further «SEN») in Malta, as in the vast majority of European countries, was formed within the framework of medical (limitative) concept. The analysis of national inclusive education systems proves that the system of legislative acts that declare the necessary rights and freedom and contain mechanisms for their provision is compulsory basis for its introduction and functioning. An appeal to sources on the history of inclusive education in Malta allows to state the gradual implementation of a variety of education models for this category of students: moral (associated with shame, prejudice and disdain to the person with developmental disabilities), charitable (the basis of which is sympathy and help to the people with disabilities), social (the aim is to overcome social discrimination of people with special needs) and multicultural (involves recognition and respect of ethnic and cultural diversity in society).

Taking into account that the educational policy of the Republic of Malta develops in accordance with the common European tendencies in the inclusive direction, where the inclusion is understood as a multicultural phenomenon, it was stated that the intensification of implementation of the concept of inclusive education in Malta (in its multicultural model) after entering to the European Union (2004). The regulatory legal documents of the Republic of Malta that determine the priority directions of the development of inclusive education are named. Those that had the greatest influence on a certain process are described. The priority directions of the development of inclusive education of the Republic of Malta include: affirmation of the definition of inclusion in its extended - multicultural - version; creation and support of a non-discriminatory educational environment; interaction of state institutions and public associations, scientific, pedagogical and parents communities in the development of inclusive education. The importance of interaction's process between the state and public sectors is emphasized which is based on the achievements of scientific and pedagogical communities. It is concluded that the implementation of the inclusive policy is going through the construction of a clear structure of the educational process, which provides for the prevention of discriminatory treatment to students due through any signs and atmosphere of acceptance, affection and security, that is recognized and supported by all subjects of the educational process and the whole out-of-school environment.

Key words: *inclusive education, inclusive teaching, multicultural model of inclusiveness, the Republic of Malta, educational policy, students with special educational needs.*